

Utajärven Pyhänniskan kivikautinen asuinpaikka.

Kalastusmestari Onni Niinimäki (os. Sotka pys., Pyhäkosken kalanviljelysasema) lähetti Kansallismuseoon syksyllä 1945 kansakoululaisen Yrjö Tuppuraisen löytämiä saviastianpaloja (Esih.os. 11523). Kesällä 1947 määrättiin allekirjoittanut suorittamaan löytöpaikalla tutkimuksia.

Löytöpaikka sijaitsee Utajärven pitäjän Sotkajärven kylässä, Sotkan rautatiepysäkiltä pohjoiseen johtavan Pyhänsivun kylätien varrella, rautatieltä 1.7 km, Oulunjoen rannasta n. 250 m länteen. Paikka on tasaista paikoitellen soistunutta hiekkakangasta, se on alkuaan kuulunut Pyhänniskan taloon (N:o 7), sittemmin Oulunjoki Oy:lle ja on hiljattain pika-asutuksen yhteydessä määrätty Mikko Laitiselle (os. Utajärven kirkonkylä). Kankaalla on siellä täällä pieniä ja matalia hiekkakuoppia. Saviastianpalat oli löydetty erään tällaisen kuopan reunasta. Paikalla oli matalahko, n. 1 m korkea kumpu, joka oli 50 x 100 m laaja.

Mainitun hiekkakuopan reunalla näkyi vahvasti punaksi palanutta hiekkaa, josta syystä päätin suorittaa pienen kaivauksen paikalla. Kaikkiaan tutkittiin 86 m².

Hiekkakuopan leikkaamassa kulttuurikerroksessa tavattiin jälkiä, jotka saattavat olla kodan jäännöksiä. Ruutujen L 10:n ja L 11:n rajalla oli vahvasti palanutta hiekkaa sekä muutama aivan rikkipalanut nyrkin kokoinen kivi sekä jonkun verran hiiltä.

Tämä palokerros ulottui n. 30 sm varsinaista kulttuurikerrosta syvemmälle, josta päättäen paikalla on ollut liesi. Lieden ympärillä ja varsinkin sen eteläpuolella oli vielä pohjakerroksessa vahvaa kulttuurikerrostumaa. Lieden ympärillä oli kehässä tummia läiskiä, jotka saattavat olla kodan paalu- tai seiväsreikiä. Ne olivat pohjakerroksessa n. 15 sm laajat ja suippenivat alaspäin n. 20 sm munta pideltyä maata syvemmälle. Niiden mukaan olisi kota ollut 5.5 m läpimitaltaan.

Varsinaiselta kaivausalueelta etelään kaivetun koeojan keskivaiheilla (ruuduissa K 18 - 20) tavattiin n. 2½ m laaja ja metrin syvyinen, kulttuurimaakuoppa, ehkä asuinuoppa, sekä siitä luoteeseen hajonneeseen lieteen viittaavia palaneita kiviä.

Löydökset (Esih.os. 11762) tavattiin enimmäkseen hiekkakuopan reunasta. Keramiikka, jota oli niukanlaisesti, oli niinkuin aikaisemminkin saadut palaset, ns. Säräisniemen keramiikkaa.

Suoritin pieniä koekaivauksia laajahkolla alueella kaivausalueeni ympäristössä, mutta missään en tavannut kulttuurikerrosta eikä löydöksiä. Niinollen asuinpaikan aikainen rantalinja jäi myöskin määrittelemättä. Asuinpaikan korkeuden punnitsin (Wild-koneella) lähtökohtana Sotkan pysäkiltä n. 250 m länteen olevan rautatiesillan idänpuolisessa maatuessa oleva kiintopiste (Kmp 1000/803 + n. 150 m Ouluun päin) jonka korkeudeksi Hydrografinen toimisto on ilmoittanut 73.94 m y.m.p. (¹⁾ ± 5 sm). Kaivaukseni kiintopiste sijaitsi 1.50 m tämän kiintopisteen yläpuolella. Sen mukaan on maanpinta kodan lieden kohdalla n. 75.50 merenpinnan yläpuolella sekä lieden yläpinta 25 sm alempana.

Kaivaus suoritettiin 4 - 9. 8.

Helsinki, 30. 3. 48.

A. M. Mander

1) Itse en luota Hydrogr. tston ilmoittamaan korkeuteen. Kyseessä oleva silta on n. 4 m Sotkajärven pinnan yläpuolella. Suomen kartaston (1910) koskiluettelon mukaan on Sotkajärven alapuolella olevien koskien yhteenlaskettu korkeus 74 m. Minun käsittääkseni on kp:n korkeus siis vähintään 78 m. Olen esittänyt epäilykseni Hydr. tstolle mutta sieltä saanut vastaukseksi, että heidän punnituksensa ovat luotettavia.

*Sotkajärven korkeus peruskartan
mukaan 69.3 m ymp.*

N° 11523.

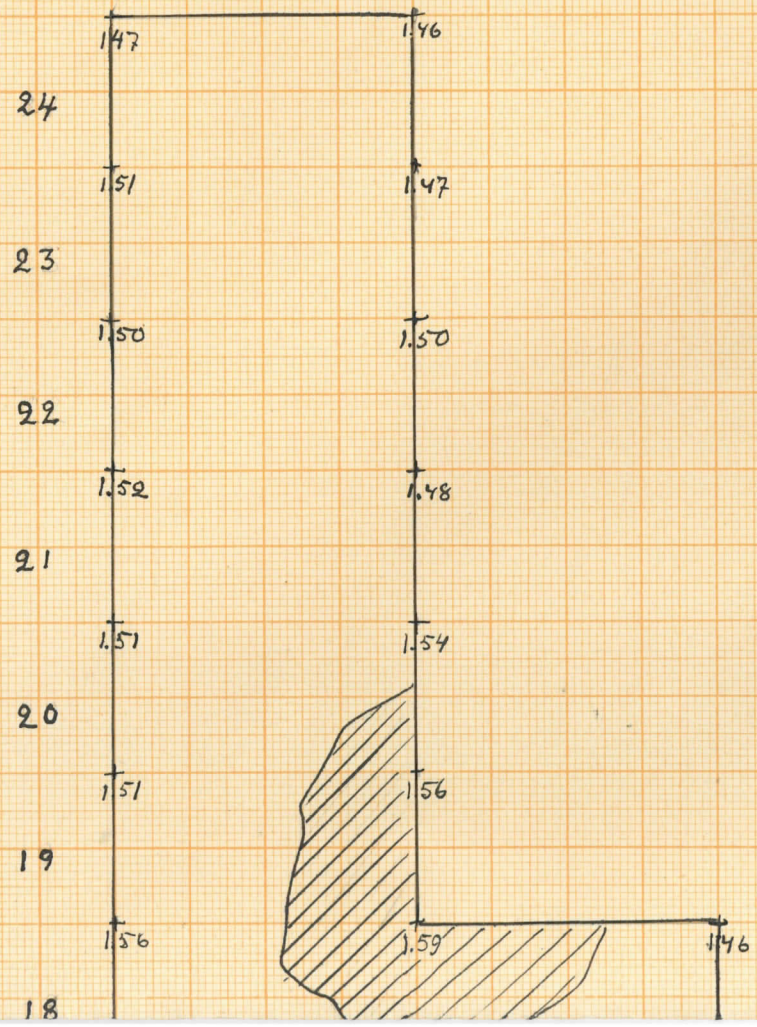
Utajärvi,

Sotkajärvi.

Kalastusmestari Onni Niinimäen (os.
Sotka pys. Pyhäkosken Kalanvilj. laitos)
museoon lähettämät ja 100 mk:lla lunastetut
esineet. Verif. Diae. 6.IX. 1945.

Saviastianpaloja 15 kpl., tyypillistä kampa-
keramiikkaa eli oikeammin n.s. Säräisniemen keramiikkaa.

Palaset löysi pikkupoika Yrjö Tuppurainen
Utajärven pitäjän Sotkajärven kylästä n. 2½ km
Sotkan pysäkiltä Oulujoen eteläpuolitse Py-
hänsivuntien suuntaan. Löytöpaikka on lähellä
tietä metsässä ja n. 200 m Oulun joesta (kos-
kesta) lounaaseen. Alue kuuluu Oulujoki O/Y.
metsäalueisiin, ollen sillä kohdalla hiekkaista
kangasmetsänluontoista maaperää. Palaset löy-
tyivät aivan sattumalta mainitun poikasen kai-
vaessa metsään linnuille hiekkaista kylpypaik-
kaa. Paikalta ei ole löydetty muuta.

Utajärvi, Pyhänniska

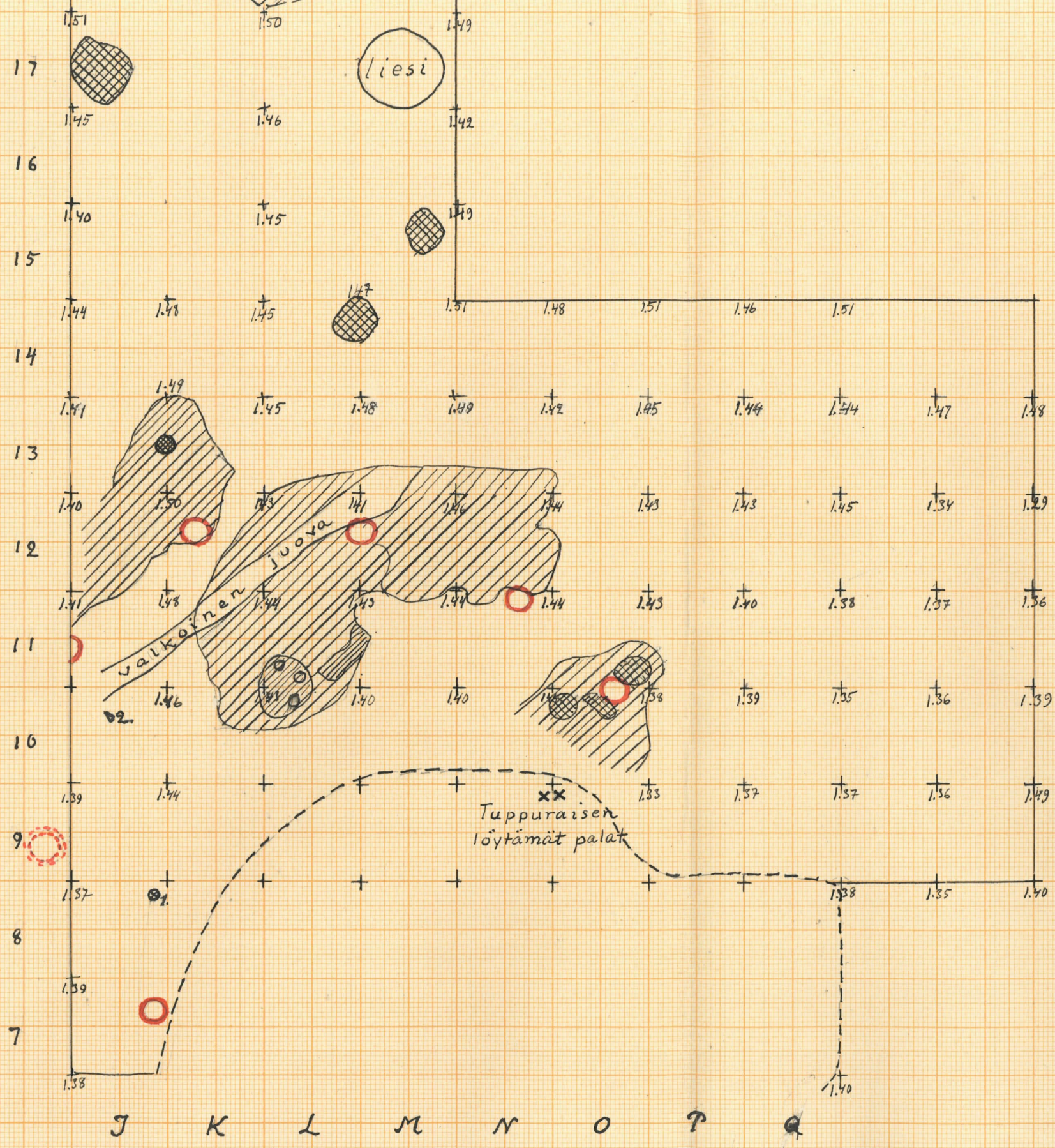
C.F. Meinander

6.8.1947

1:50

Säntävaakituslukemat vähenettyinä
 korkeudesta 76.95 on auttavat absoluut-
 tisen korkeuden määrittämistä

Ustajärvi, Pyhäniemi

162

14451.

14451

14452

14452

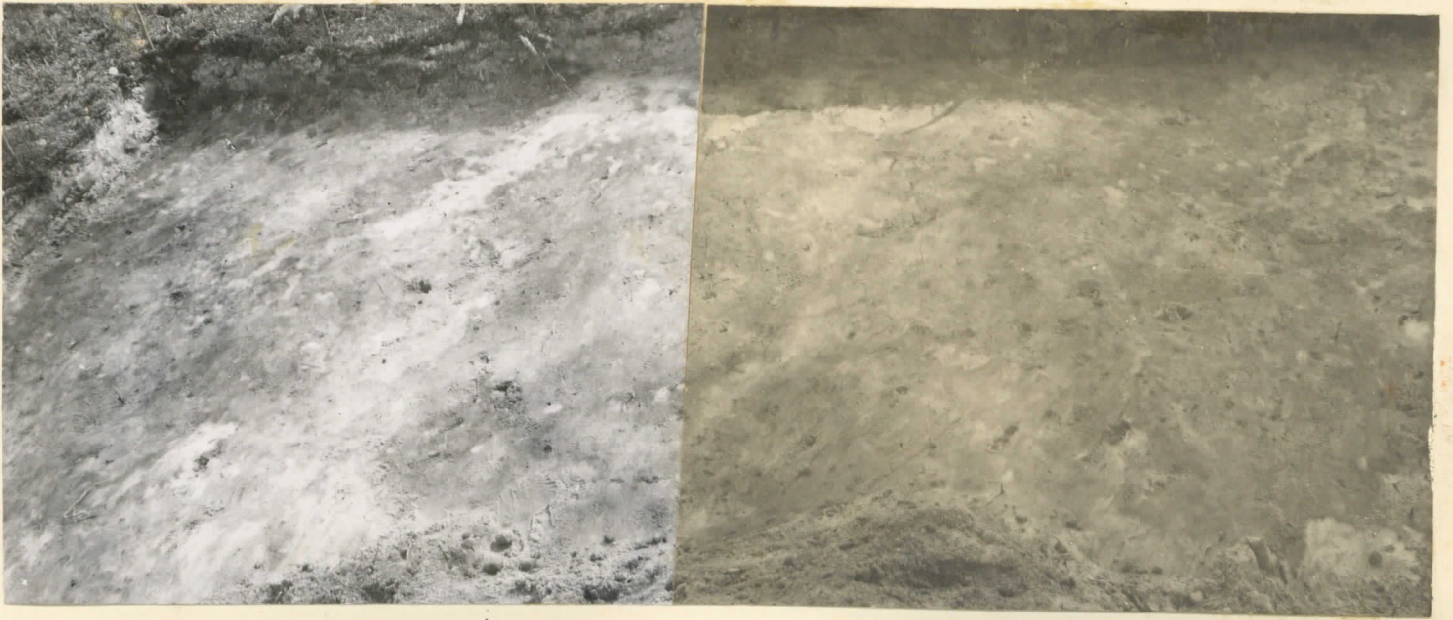
J. Merimies - 47

14455

14455

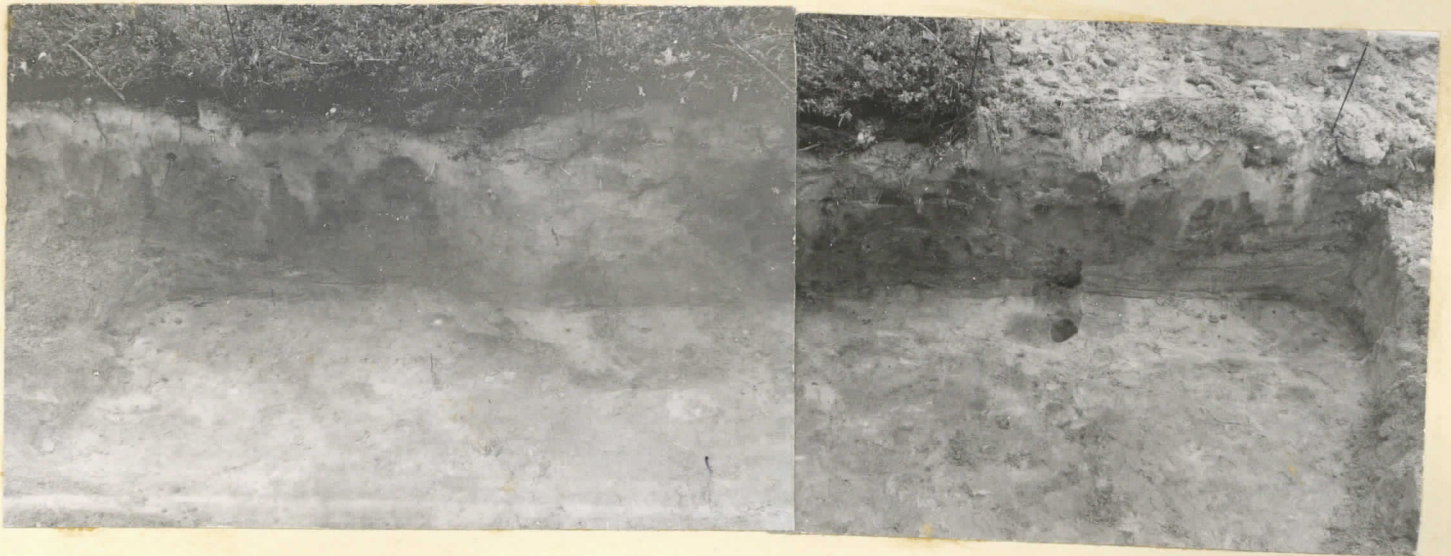
Utajärvi, Pyhänniskan hivi-
 linnun asuinpaikka

14453

14454

Utajärvi, Pyhänselkä kivikautinen asuinpaikka.
Kulttuurikerros roudissa J-N: 10-12.

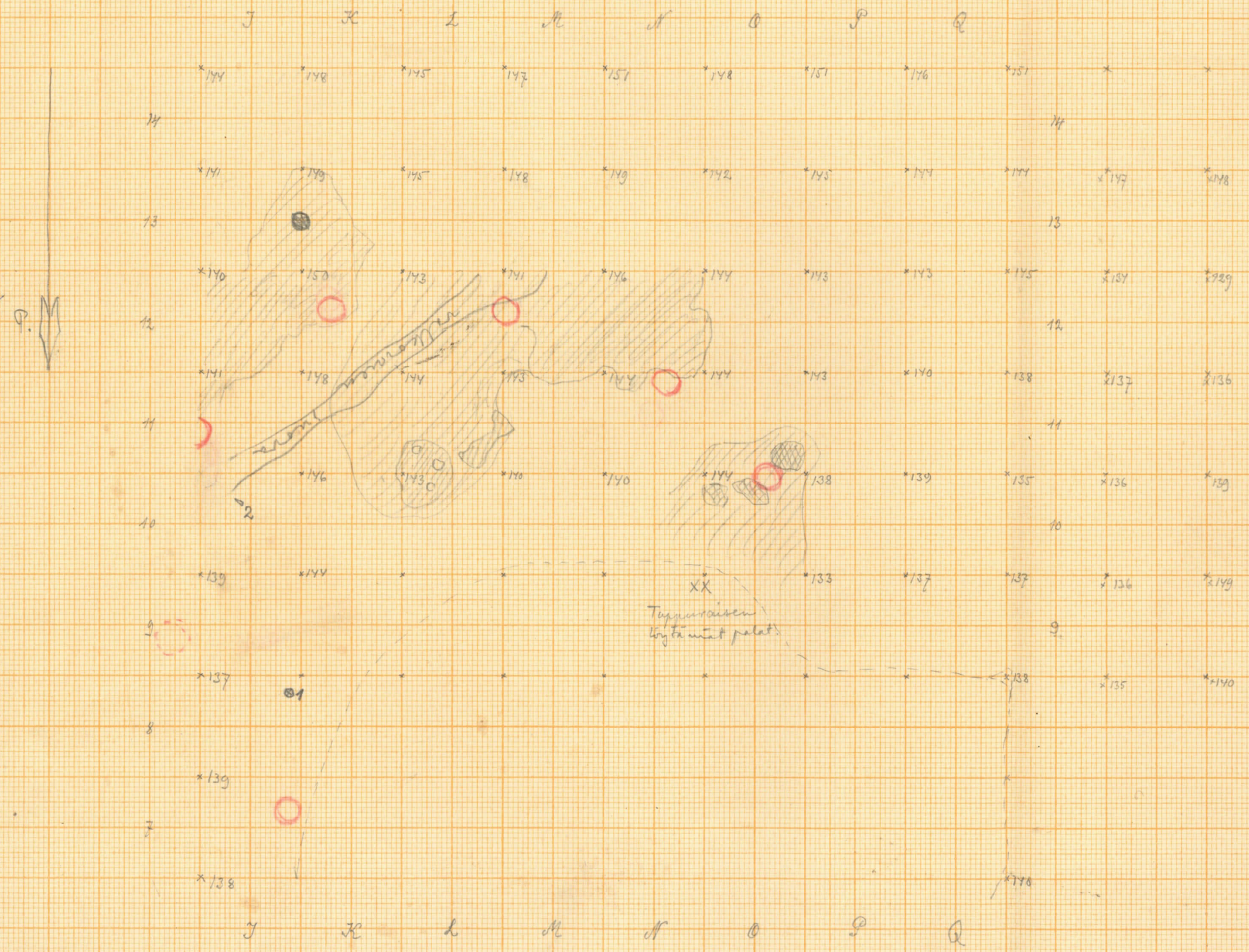

14456

14457

Roudut J-K: 18-20.

Syhasivu 6. 8. 47
1:50

Kp 150

No. 113, A. 3. (237x420 mm.)

BY WULF AB

126:1

160

Uvajärvi, Järvi -
 kylä, Järven sa-
 lo, Katinkapello
 kiv as. p. Järven-
 järven rannalla.

Loijtoja' ^o ^o ^o od. pellolta
 myös Järven salon kuoba ja
 takaa. Valtok ^o ^o ^o - 49

x tuhijaja
 Juna

P. Sarasmaa